

INFORMACJA PRASOWA

Dostęp do środków zaradczych w sprawach naruszeń związanych z działalnością przedsiębiorstw. Rekomendacje dla Polski

Warszawa, 12 grudnia 2024 r.

Już po raz czwarty Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu publikuje raport zawierający rekomendacje dotyczące niezbędnych działań, jakie powinny zostać podjęte przez administrację publiczną, by poprawić dostęp do środków zaradczych w sytuacjach, gdy doszło do negatywnego oddziaływania ze strony biznesu na poszanowanie praw człowieka. Publikacja [„Podstawowa analiza obecnej sytuacji w Polsce dotyczącej dostępu do środków zaradczych w sprawach nadużyć związanych z działalnością przedsiębiorstw”](#) zawiera kompleksowy przegląd różnych obszarów prawa pod kątem barier w dostępie do skutecznych środków zaradczych i proponuje konkretne zmiany w prawie i praktyce jego stosowania, które mają szansę poprawić sytuację.

Mimo upływu siedmiu lat od pierwszej analizy w Polsce wciąż istnieją znaczące luki w regulacjach mających zapewnić ochronę praw człowieka w sytuacjach, gdy negatywny wpływ biznesu skutkuje ich naruszeniem. Zmiany prawne następują powoli, a niektóre wprowadzone regulacje budzą kontrowersje i owocują postulatami ich zmiany. Wysokie koszty postępowań i brak faktycznej równości stron dodatkowo ograniczają dostęp do sprawiedliwości, a brak wystarczającej wiedzy prawnej wśród obywateli jest dużym wyzwaniem.

Jednocześnie polska administracja publiczna przygotowuje się do opracowania kolejnego, trzeciego już Krajowego Planu Działań na rzecz wdrażania Wytycznych ONZ dot. biznesu i praw człowieka na lata 2025–2029. Dlatego Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu po raz kolejny podjął się przeanalizowania litery i praktyki stosowania prawa pracy, prawa cywilnego, prawa karnego, prawa administracyjnego a także regulacji z zakresu należytej staranności w łańcuchu wartości czy funkcjonowaniu Krajowego Punktu Kontaktowego OECD ds. odpowiedzialnego biznesu, aby wesprzeć proces identyfikowania obszarów wymagających zmian, by można było mówić o faktycznym wdrożeniu Wytycznych ONZ w tym zakresie.

Wśród wielu zebranych na ponad 130 stronach publikacji rekomendacji mających na celu usunięcie barier w dostępie do środków zaradczych, w szczególności warto zwrócić uwagę na następujące:

- Edukacja prawna: Zwiększenie świadomości prawnej obywateli poprzez lepszą edukację i przystępne informacje od organów wymiaru sprawiedliwości.
- Prawo pracy: Wprowadzenie domniemania istnienia stosunku pracy, w szczególności gdy praca wykonywana jest w zakładzie pracy pracodawcy; zapewnienie bezpiecznych warunków pracy, wprowadzenie maksymalnego wymiaru czasu pracy oraz minimalnego wynagrodzenia za pomoc przy zbiorach. Poszerzenie kompetencji PIP w zakresie nadzoru i kontroli podmiotów zatrudniających na umowy cywilnoprawne.

- Handel ludźmi: Przyjęcie odrębnej ustawy o przeciwdziałaniu handlu ludźmi i wprowadzenie w niej definicji pracy przymusowej jako formy wykorzystania do handlu ludźmi.
- Dobra osobiste/Ochrona środowiska: Rozważenie poszerzenia katalogu dóbr osobistych o prawo do życia w czystym środowisku.
- Przepisy antydyskryminacyjne: Opracowanie projektu nowelizacji ustawy równościowej przy udziale organizacji społecznych. Przywrócenie pierwotnej treści art. 138 kodeksu wykroczeń, w celu wzmocnienia ochrony osób dyskryminowanych w dostępie do usług.
- Zrównoważony rozwój: Wzmocnienie transformacji polskiej gospodarki zgodnie z Zielonym Ładem, w tym utworzenie organu nadzoru i wsparcia biznesu w zakresie zrównoważonego rozwoju oraz kompleksowe i spójne podejście do wdrożenia do polskiego systemu prawnego dyrektywy w sprawie należytej staranności przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju.
- Dostęp do wymiaru sprawiedliwości: Ułatwienie udziału organizacji społecznych w postępowaniach i rozszerzenie uprawnień obywateli niebędących stronami postępowania.
- Ochrona przed SLAPP-ami: Wprowadzenie mechanizmów ochronnych w postępowaniach cywilnych i karnych oraz dekryminalizacja znieśławienia i znieważania.
- Ochrona sygnalistów: Rozszerzenie zakresu przedmiotowego ustawy oraz stworzenie możliwości ochrony sygnalistów dokonujących zgłoszeń związanych z wykorzystaniem informacji niejawnych.
- Odpowiedzialność podmiotów zbiorowych: Reforma regulacji dot. odpowiedzialności zarówno w zakresie katalogu sytuacji jak i wprowadzenia dodatkowej sankcji polegającej na zakazie prowadzenia działalności w obszarze, w którym doszło do naruszenia prawa.
- Ochrona konsumentów: kompleksowa kodyfikacja regulacji mających na celu ochronę konsumentów w celu poprawy jej przejrzystości.
- Immisje: wprowadzenie tzw. przepisów odorowych.

Choć analiza z pewnością nie wyczerpuje tematu dostępu do środków zaradczych, niemniej mamy nadzieję, że w sposób znaczący wesprze ona proces identyfikowania działań, jakie należy uwzględnić w ramach Krajowego Planu Działań lub przynajmniej zainspiruje działania realizowane niezależnie od tegoż.

Publikację „Podstawowa analiza obecnej sytuacji w Polsce dotyczącej dostępu do środków zaradczych w sprawach nadużyć związanych z działalnością przedsiębiorstw” w wersji PDF można pobrać [tutaj](#).

Opracowanie analizy było możliwe dzięki grantowi Sigrid Rausing Trust na działania statutowe Polskiego Instytutu Praw Człowieka i Biznesu.

Więcej informacji:

Beata Faracik, prezeska zarządu PIHRB - beata.faracik@pihrb.org, +48 503 111 721

Grażyna Puławska, specjalistka ds. komunikacji - grazyna.pulawska@pihbr.org

Polski Instytut
Praw Człowieka
i Biznesu

Polski Instytut Praw Człowieka i Biznesu jest apolityczną i niezależną fundacją non-profit działającą na rzecz zwiększenia stopnia poszanowania praw człowieka i stosowania zasad zrównoważonego rozwoju w kontekście odpowiedzialnego prowadzenia biznesu, poprzez oddziaływanie na codzienną praktykę funkcjonowania przedsiębiorstw i innych organizacji, a także politykę państwa i ustawodawstwo. Instytut, jako centrum eksperckie, chce efektywnie wpływać na przestrzeganie praw człowieka zarówno w kontekście prowadzenia biznesu, jak i poprzez oddziaływanie na tworzenie stosownych polityk i regulacji. Więcej na www.pihrb.org.